

KEY Publishing

Právo EU po Lisabonské smlouvě

2. vydání

**Martin Janků
Linda Janků**

Edice PRÁVO

Martin Janků – autor textu kap. 1–16
Linda Janků – autor textu kap. 17–18

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Janků, Martin

Právo EU po Lisabonské smlouvě / Martin Janků, Linda
Janků. -- Vydání druhé. -- Ostrava : Key Publishing s.r.o.,
2015. -- 313 stran. -- (Právo)
ISBN 978-80-7418-245-7 (brožováno)

[339.923+327](4) * 005.72 * 341.171(4) * [339.924+327]
(4) * (4)

- Evropská unie
- Lisabonská smlouva (2007)
- evropská integrace
- institucionální struktura -- země Evropské unie
- evropské právo
- politiky Evropské unie
- monografie

34 - Právo [16]

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právní fakulty MU

M. E. 814a/163 932

© Martin Janků, Linda Janků 2015

Foto na obálce © Depositphotos.com/vladek

ISBN 978-80-7418-245-7

Obsah

Předmluva	II
Seznam použitých zkratk.....	13
I. ČÁST: Základy práva a institucí EU	15
1. Evropské právo jako systém propojených právních řádů	17
1.1 Evropské právo v užším smyslu.....	18
1.2 Evropské právo v širším slova smyslu	19
1.2.1 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.....	19
1.2.2 Evropské sdružení volného obchodu.....	20
1.2.3 Rada Evropy	20
2. Vývoj Evropských společenství a Evropské unie.....	25
2.1 Evropské společenství uhlí a oceli.....	25
2.2 Římské smlouvy o založení Evropského (hospodářského) společenství a Evropského společenství pro atomovou energii	26
2.3 Další rozvoj Společenství	27
2.4 Maastrichtská smlouva – Smlouva o Evropské Unii	28
2.4.1 Právní základy Evropské unie	28
2.4.2 Změny základních smluv	29
2.4.3 Dohoda o sociální politice	29
2.5 Evropský hospodářský prostor a vztahy k Švýcarsku	29
2.6 Rozšíření Evropské unie v roce 1995	30
2.7 Speciální úpravy (Schengen a Dublin)	30
2.8 Amsterodamská smlouva	30
2.9 Smlouva z Nice.....	31
2.10 Rozšíření Evropské unie v letech 2004 a 2007	32
2.11 Ústavní smlouva pro Evropu a Lisabonská smlouva.....	32
2.12 Rozšíření Evropské unie.....	35
2.13 Územní působnost práva Evropské unie	35
3. Právní povaha Evropské unie	37
3.1 Evropská unie jako mezinárodní organizace	37
3.1.1 Právní subjektivita podle mezinárodního práva.....	37
3.1.2 Působnost obecného mezinárodního práva.....	38
3.1.3 Způsobilost k právním úkonům ve vnitrostátních právních vztazích.....	42
3.1.4 Výsady a imunity.....	42
3.2 Nadnárodnost Evropské unie	42
3.2.1 Právo EU jako autonomní právní řád	43
3.2.2 Přímý účinek sekundárního práva EU	43
3.3 Právní řád Evropské unie jako „svazku států“	43
4. Vztahy mezi EU a členskými státy	46
4.1 Členské státy jako „vládci nad Smlouvami“	46
4.2 Přístup a vystoupení jednotlivých států	47
4.2.1 Přístup nových členských států	47
4.2.2 Vystoupení členského státu.....	48

4.3	Základní hodnoty a obecné zásady ve vztazích mezi EU a členskými státy	49
4.3.1	Základní hodnoty Evropské unie	49
4.3.2	Závazek loajality a dodržování Smluv (čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU)	49
4.3.3	Koordinace hospodářských politik	50
4.3.4	Zákaz diskriminace	51
4.3.5	Principy subsidiarity a proporcionality	54
4.3.6	Ochranné a nouzové klauzule Lisabonské smlouvy	55
4.3.7	Vztahy k národním parlamentům	55
5.	Orgány Evropské unie	57
5.1	Přehled institucionálního systému	57
5.1.1	Základní znaky	57
5.1.2	Orgány Evropské unie a ESAE	57
5.1.3	Rozdělení funkcí v systému Unie	58
5.1.4	Sídlo orgánů	58
5.1.5	Administrativní pracovníci	59
5.1.6	Vztahy mezi orgány	59
5.2	Evropská rada	60
5.2.1	Obecně	60
5.2.2	Složení a další organizační aspekty	60
5.2.3	Rozhodování	60
5.2.4	Úkoly	60
5.3	Rada EU	61
5.3.1	Obecně	61
5.3.2	Složení a další organizační aspekty	61
5.3.3	Rozhodování	63
5.3.4	Funkce Rady	66
5.3.5	Organizace činnosti Rady EU	67
5.3.6	Omezení členů Rady daná jejich vnitrostátním postavením	68
5.3.7	Shrnutí	69
5.4	Evropská komise	69
5.4.1	Obecně	69
5.4.2	Složení	70
5.4.3	Rozhodování a jednací řád	71
5.4.4	Funkce	71
5.4.5	Kabinety komisařů a jejich role	75
5.4.6	Shrnutí	76
5.5	Evropský parlament	76
5.5.1	Obecně	76
5.5.2	Struktura Evropského parlamentu	77
5.5.3	Organizace poslanců EP	78
5.5.4	Pravomoci parlamentu	79
5.5.5	Shrnutí	81
5.6	Soudní dvůr Evropské unie	81
5.6.1	Obecně	81
5.6.2	Organizace a jednací řád Evropského soudního dvora	82
5.6.3	Tribunál	83
5.6.4	Specializované soudy	84
5.6.5	Judikatura ESD jako integrační faktor	84
5.7	Evropský účetní dvůr	85
5.8	Evropská centrální banka	85
5.9	Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů	86
5.10	Ostatní orgány EU	86
5.10.1	Evropská investiční banka	87
5.10.2	Evropský investiční fond	87
5.10.3	Agentury	89
6.	Prameny, tvorba a realizace práva EU	89
6.1	Přehled	90
6.2	Primární právo EU	90
6.2.1	Smlouvy a jejich přidružené součásti jako základního systému Unie	94
6.2.2	Obecné zásady práva EU	96
6.3	Mezinárodní úmluvy jako součást právního řádu Unie	97
6.4	Sekundární právo EU	97
6.4.1	Nářízení	97
6.4.2	Směrnice	103
6.4.3	Delegované sekundární akty	104
6.4.4	Rozhodnutí	104
6.4.5	Doporučení a stanoviska	105
6.4.6	Ostatní právní akty	105
6.5	Pravomoci Unie a zásada omezeného svěřeni	105
6.5.1	Požadavek smluvního základu pravomoci orgánů EU	105
6.5.2	Implicitní (nepřepsané) pravomoci EU	106
6.5.3	„Generální zmocnění“ podle článku 352 SFEU	107
6.5.4	Kategorizace pravomocí	108
6.6	Legislativní procedury	108
6.6.1	Obecně	108
6.6.2	Řádný legislativní postup	109
6.6.3	Zvláštní legislativní procedury	110
6.6.4	Pravomoc Evropského parlamentu při schvalování mezinárodních smluv	110
6.6.5	Postup u právních aktů nelegislativní povahy	110
6.6.6	Povinnost odůvodnění, podpis, publikace a vstup legislativních aktů v platnost	111
6.7	Interpretace práva EU	111
6.8	Účinky právních aktů orgánů EU – presumpce platnosti	113
7.	Systém ochrany práva EU	113
7.1	ESD jako garant právní ochrany	114
7.1.1	Hlavní druhy řízení před ESD	114
7.2	Žaloba na porušení povinnosti	114
7.2.1	Žaloba Komise	116
7.2.2	Žaloba členského státu	116
7.2.3	Projednání žaloby na porušení Soudem	117
7.2.4	Následky nesplnění rozsudku ESD státem	117

7.3	Žaloba na neplatnost	117
7.3.1	Privilegování a nepriviligování žalobci	118
7.3.2	Zbavení platnosti legislativního aktu Soudním dvorem	120
7.3.3	Zrušení aktu následkem porušení podstatné procesní náležitosti	121
7.3.4	Retroaktivní účinky zrušení legislativního aktu	121
7.3.5	Změny v přípustnosti žaloby po Lisabonské smlouvě	122
7.4	Žaloba na nečinnost	122
7.4.1	Podmínky řízení a účastníci	123
7.5	Řízení o náhradu škody	123
7.5.1	Podmínky řízení	124
7.5.2	Odpovědnost členského státu za porušení unijního práva	124
7.6	Žaloba na neaplikovatelnost nařízení (žaloba incidenční)	125
7.7	Řízení o předběžné otázce	126
7.7.1	Zjednodušené řízení o předběžné otázce	127
7.7.2	Předmět řízení	127
7.7.3	Přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	128
7.7.4	Povinnost vnitrostátního soudu požádat ESD o rozhodnutí o předběžné otázce	129
7.7.5	Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a řízení o ní	130
2.	ČÁST: Vybrané otázky materiálního práva EU	131
8.	Ochrana základních lidských práv v EU	133
8.1	Počátek ochrany lidských práv v ES	134
8.1.1	Začlenění základních lidských práv do práva ES	134
8.2	Základní lidská práva a judikatura ESD	135
8.2.1	Příklady základních práv, uznaných judikaturou ESD	136
8.2.2	Obecné zásady právní identifikované ESD	137
8.3	Vývoj úpravy základních práv v primárním právu EU/ES	138
8.3.1	Procedurální aspekty ochrany základních lidských práv	138
8.4	Vztah ESLP k právu EU	139
8.4.1	Národní soudy a uznávání primátu práva EU	139
8.4.2	Vztah mezi právem EU a opatřeními členských států	140
8.4.3	Sankce vůči členským státům dle práva EU za porušení lidských práv	141
8.5	Listina základních práv EU	142
8.5.1	Obsah Listiny	142
8.5.2	Rozsah uplatnění základních práv	145
9.	Vnitřní trh a jeho právní úprava	146
9.1	Počátky vnitřního trhu	147
9.2	Rozvoj a dokončení jednotného vnitřního trhu	149
9.2.1	Budování vnitřního trhu po 1. 3. 1993	150
9.2.2	Vnitřní trh a jeho rozvoj po Lisabonské smlouvě	150
10.	Volný pohyb zboží	152
10.1	Cla a dávky s účinkem rovnocenným clům	153
10.2	Kvantitativní omezení a opatření s rovnocenným účinkem	154
10.2.1	Charakter opatření s rovnocenným účinkem	155
10.2.2	Národní předpisy při chybějících unijních ustanoveních a judikát <i>Cassis de Dijon</i>	157
10.3	Přípustná omezení volného obchodu	157
10.4	Technické normy a osvědčení	159
10.5	Zákaz daňové diskriminace dle článku 110 SFEU	160
10.5.1	Vnitřní diskriminační zdanění	160
10.5.2	Ochranařské vnitřní zdanění	161
10.6	Harmonizace nepřímých daní	162
10.6.1	Aktuální vývoj daňové harmonizace	164
II.	Volný pohyb osob	166
11.1	Volný pohyb pracovníků a obecná svoboda pohybu občanů EU	167
11.1.1	Volný pohyb občanů	167
11.1.2	Práva pracovníků v rámci volného pohybu	169
11.1.3	Pojem pracovníka požívajícího výhod volného pohybu v judikatuře ESD	171
11.1.4	Rozsah zákazu diskriminace	173
11.1.5	Přípustnost stanovení jazykových požadavků pro určitá pracovní místa	173
11.1.6	Povinnost zaměstnavatelů – soukromých osob respektovat zákaz diskriminace	174
11.1.7	Ochrana práv rodinných příslušníků	175
11.1.8	Právo na vzdělání přiznané právem EU	176
11.1.9	Výjimky ze zásady volného pohybu pracovníků a související judikatura ESD	177
11.1.10	Veřejná správa jako oblast vyloučená ze svobody volného pohybu pracovníků	179
11.2	Svoboda usazování	180
11.2.1	Využití svobody usazování u společností	180
11.2.2	Primární právo právnických osob na usazení – nejnovější vývoj	181
11.2.3	Činnosti spojené s výkonem veřejné moci jako profese vyloučené ze svobody usazování	182
11.2.4	Uznávání odborné kvalifikace pro účely usazení	183
12.	Volný pohyb služeb	185
12.1	Podmínky volného pohybu přeshraničních služeb	186
12.2	Formy volného poskytování služeb	186
12.3	Omezení volného poskytování služeb	187
12.3.1	Uznání kvalifikace pro přeshraniční poskytování služeb	188
12.3.2	Monopoly na poskytování služeb – telekomunikace	188
12.4	Liberalizace volného poskytování služeb	190
13.	Volný pohyb kapitálu a plateb	192
13.1	Obsah volného pohybu kapitálu	193
13.2	Vývoj volného pohybu kapitálu v judikatuře ESD	193
13.2.1	Účinky daňového práva na pohyb kapitálu	194
13.3	Legislativní opatření	194
13.4	Omezení ve vztahu k třetím zemím aplikovaná EU	196
13.5	Nový právní rámec pro platby	197
14.	Ochrana hospodářské soutěže	199
14.1	Ekonomický základ ochrany soutěže a cíle soutěžní politiky	200
14.1.1	Ochrana spotřebitelů, soutěžitelů a přerozdělování bohatství	200
14.1.2	Blahobyt spotřebitelů	200
14.1.3	Vnitřní trh	201

14.2	Vztah unijního soutěžního práva a národního soutěžního práva.....	202
14.3	Pravidla pro podniky	202
14.3.1	Pojem podnik a sdružení podniků v právu EU.....	202
14.3.2	Zákaz kartelových dohod.....	203
14.3.3	Zákaz zneužívání dominantního postavení.....	208
14.3.4	Modernizace pravidel o kartelových dohodách a zneužití dominantního postavení	211
14.3.5	Kontrola spojování podniků (fúzí) v rámci EU	212
14.4	Pravidla pro státy	216
14.4.1	Veřejné podpory jako součást pravidel hospodářské soutěže.....	216
14.4.2	Státní monopoly a veřejné podniky	222
15.	Právo EU na ochranu spotřebitele	225
15.1	Počátky ochrany spotřebitele v komunitárním právu	225
15.2	Rozvoj spotřebitelského práva v EU.....	227
15.3	Ochrana bezpečnosti a zdraví spotřebitele.....	228
15.3.1	Odpovědnost za výrobek	228
15.3.2	Všeobecná bezpečnost výrobků	229
15.3.3	Směrnice v oblasti bezpečnosti potravin	231
15.3.4	Směrnice o bezpečnosti hraček	233
15.3.5	Směrnice o značení textilií	234
15.3.6	Směrnice o značení kosmetických výrobků.....	235
15.4	Ochrana hospodářských zájmů spotřebitele.....	235
15.4.1	Nekalé obchodní praktiky.....	236
15.4.2	Klamavá a srovnávací reklama	237
15.4.3	Spotřebitelský úvěr	238
15.4.4	Smlouvy sjednávané mimo stálé prodejní prostory a smlouvy uzavírané na dálku	239
15.4.5	Nekorektní podmínky ve smlouvách se spotřebiteli	240
15.4.6	Vyznačování cen na výrobcích	241
15.4.7	Ochrana spotřebitele při výběru turistických zájezdů	242
15.4.8	Finanční služby uzavírané na dálku	243
16.	Vybrané otázky práva obchodních společností	244
16.1	Právo evropských společností	244
16.1.1	Evropská akciová společnost (S.E.)	245
16.1.2	Evropské hospodářské zájmové sdružení	248
16.1.3	Evropské družstvo.....	249
16.2	Dílčí harmonizace národních právních úprav obchodních společností v členských zemích	252
16.2.1	Platnost závazků převzatých společností.....	252
16.2.2	Založení akciové společnosti, zachování základního jmění akciové společnosti.....	254
16.2.3	Fúze vnitrostátních akciových společností.....	255
16.2.4	Rozdělení akciové společnosti.....	256
16.2.5	Úprava společnosti s ručením omezeným o jediném společníku	258
16.2.6	Mezinárodní fúze akciových společností.....	259
16.2.7	Pobočky společností zřízované v jiných členských státech	259

16.2.8	Nabídky na převzetí akcií	261
16.2.9	Tendence vývoje harmonizovaného společenského práva EU.....	262
17.	Prostor svobody, bezpečnosti a práva	263
17.1	Obsah spolupráce v oblasti justice a vnitra	264
17.1.1	Směrování a programy činnosti EU v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva	265
17.2	Rozhodovací mechanismy a nástroje spolupráce	267
17.3	Volný pohyb osob, azyl a přistěhovalectví	269
17.3.1	Schengenská spolupráce.....	272
17.3.2	Azylová politika	275
17.3.3	Společná politika v oblasti přistěhovalectví	277
17.4	Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.....	278
17.4.1	Policejní spolupráce.....	280
17.4.2	Justiční spolupráce v trestních věcech	282
17.5	Justiční spolupráce v civilních věcech	285
17.6	Zhodnocení vybraných aspektů právní úpravy.....	287
18.	Společná zahraniční a bezpečnostní politika	288
18.1	Obecný charakter SZBP.....	289
18.1.1	Zásady a cíle vnější činnosti EU.....	290
18.2	Rozhodovací mechanismus a nástroje SZBP	291
18.2.1	Rozhodovací pravomoci v oblasti SZBP	293
18.2.2	Nástroje SZBP	294
18.3	Institucionální zajištění realizace SZBP	294
18.3.1	Stálý předseda Evropské rady	294
18.3.2	Vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku	295
18.3.3	Evropská služba pro vnější činnost.....	297
18.3.4	Zvláštní zástupce pro jednotlivé politické otázky	297
18.4	Společná bezpečnostní a obranná politika	298
18.4.1	Obsah SBOP.....	300
18.4.2	Institucionální zajištění SBOP	302
18.4.3	Vojenské a civilní mise realizované v rámci SBOP.....	304
18.5	Zhodnocení právního rámce SZSP po Lisabonské smlouvě.....	306
	Doporučená literatura.....	306
	Rejstřík	308